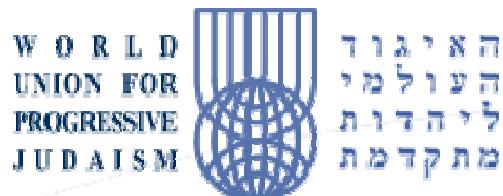

5771

Torah from Around the World

Sjabbat 3 september 2011 / 4 elloel 5771

Sidra Sjoftiem, Devariem [Deuteronomium] 16:18-21:9

Tanach blz. 385-393

Haftara: Jesjaja 51:12-52:12

Tanach blz. 888-891

Commentaar door rabbijn Rich Kirschen

Directeur van NFTY (National Federation of Temple Youth) in Israel

Vertaling: Jochanan Ch. Belinfante

[Het Engelse origineel](#)

"Sidra Sjoftiem & Chelsea Clintons trouwerij...
niet dat ik wil oordelen"

(NB. *Tekst uit 2010*) Dus ik kan dit niet zo laten gaan.... Dit hele Chelsea Clinton huwelijk gedoe.... en ik denk dat dit ver uitstijgt boven mijn obsessie met de Clinton-dynastie, ofschoon ik nog steeds grote moeite heb om de 90er jaren achter mij te laten. Zelfs al zouden mijn kinderen je vertellen dat ik een Bill Clinton-fan ben en dat mag waar zijn, maar daar gaat het niet om. Ik ben hier in Jeruzalem op *Rosj Chodesj elloel*, de eerste dag van de joodse maand *elloel*. *Elloel* is een geweldige maand, die meteen na het laatste deel van de joodse maand *menachem-av* ("het troostende deel van av") komt. Dit is de periode in de joodse kalender waarin mensen op vakantie zijn, de dagen voorbij zijn waarin wij ons de traumatische gebeurtenissen uit ons verleden moeten herinneren, waarin we werkelijk kunnen ontspannen.

De naam van de maand *elloel* wordt ook als een acroniem gelezen van "*ani ledodi wedodi li*" (met de beginletters אלויל), "Ik ben van mijn lief en mijn lief is van mij." (Sjier HaSjiriem, Hooglied 6:3) en mede daarom wordt dit als een prachtige tijd voor Joodse bruidjes en bruidegoms om onder de choepa te staan beschouwd. Maar in dit geval moet ik vertellen dat wanneer wij nu de ontspannen periode van *menachem-av* verlaten deze rabbijn beslist niet ontspannen is. Fysiek gesproken mag mijn lichaam in Jeruzalem zijn, maar mijn ziel zweeft over

Rhinebeck, New York, waar dit probeert grip te krijgen op de richting waarin het joodse volk gaat.

Zoals eerder geeft Sjoftiem, onze Toratekst deze week, ons enkele zeer specifieke regels en beperkingen over hoe wij joden ons dienen te gedragen. Natuurlijk is een van de meest bekende zinsneden in hoofdstuk 16:20: צדק צדק תרדוף, “Rechtvaardigheid, rechtvaardigheid zal je nastreven.” Liberale joden houden van deze tekst omdat het onze betrokkenheid bij sociale rechtvaardigheid weergeeft en een van de steunpilaren is onder ons Jodendom. Natuurlijk zijn wij minder enthousiast over de instructies die in hoofdstuk 20 worden gegeven. Daar wordt over de manier van omgaan met onze vijanden en wordt ons verteld, dat wanneer het ver afgelegen steden betreft, onze niet-Joodse vijanden zich aan ons mogen overgeven. Maar, indien we te maken hebben met de niet-Joden die in het land Israël wonen -hier wordt op de Chitieten, Emorieten, Kenaänieten, Perizieten, Chivieten gedoeld en omdat ik in Jeruzalem woon zeker ook mijn favorieten, de Jevoesieten- dan zien wij dat we nog lang geen “vriendelijke, zachtaardige natie” zijn.

In hoofdstuk 20:16-17 lezen wij: “Maar daarbinnen, in de steden van het land... mag u geen mens in leven laten, u moet ze vernietigen (ההרם תחרים).” Het goede nieuws bij het lezen hiervan is gelukkig dat wij volgens de rabbijnse traditie leven en niet volgens de letter van de Bijbelse religie. Dit soort van moorddadig gedrag behoort al heel lang niet meer tot het geaccepteerde gedrag van ons Volk, (althans ik hoop van niet... breng mij niet op gang!) In zijn werk ‘Sefer HaMitsvot’ leert ons de 12de-eeuwse rabbijn, filosoof en geneeskundige Maimonides, dat deze mitswa -nummer 187 in zijn lijst van de 613- nog volledig werd uitgevoerd door koning David, die de overgebleven leden van deze volkeren doodde, op een paar na die verspreid waren en opgenomen werden in andere volkeren. Dus, tot onze opluchting zijn er geen Chitieten, Emorieten en of Kenaänieten meer (alhoewel ik vaak twijfel over een aantal van mijn burens, maar dat is een ander verhaal).

Wat wij Joden door het lezen van de Bijbel, de Misjna, de Gemara, de rabbijnse halachische werken en de Midrasj goed zien, is dat tijden veranderen! Dit is een van de waarmerken van het Liberale Jodendom. In onze openheid en flexibiliteit hebben wij geaccepteerd en begrepen hoe ons aan te passen aan de moderniteit. Onze benadering is altijd precies de tegenstelling geweest van de opvatting van de Chatam Sofer (de Hongaarse rabbijn Mozes Sofer, 1762-1869). Toen deze de Verlichting zag komen raakte hij in paniek en vaardigde hij het beroemde decreet uit: *Chadash asoer min haTorah*, “Alles wat nieuw is, is door de Tora verboden.” Dit is een benadering waar ons volk tot op vandaag nog steeds onder lijdt. Volgens de Chatam Sofer zijn de regels en leerstellingen van het Jodendom nooit veranderd en kunnen ook nooit veranderen. Maar, zoals wij uit de sidra van deze week, God dank, kunnen zien, heeft ons volk een evolutionaire ervaring met het begrijpen van wat God van ons verlangt. Zoals wij weten is de ethiek van het jaar 1000 voor de christelijke jaartelling niet noodzakelijkerwijs dezelfde als die van de 21ste eeuw.

Wij Liberale Joden zijn altijd intellectueel eerlijk genoeg geweest om te laten merken wanneer wij een tegenstelling zien tussen Bijbelse geboden en ons eigen gevoel voor ethiek. Wij weten dat er in de Tora over homoseksualiteit in Wajikra 18:22 staat: “Je mag niet het bed delen met een man zoals met een vrouw, dat is gruwelijk,” maar ook dat wij tegenwoordig tot heel andere inzichten zijn gekomen dan onze voorouders. Ongeacht wat dit verbod zegt beschouwen wij het

niet meer als bindend, maar eerder als schadelijk en voelen wij het als onze opdracht om onze homoseksuele broeders en zusters openlijk te omarmen en te ondersteunen. Dit is wat mijn leraar dr. Eugene Borowitz leerde, dat God ons Joden mitswot heeft gegeven en niet ethiek; ethiek is een Grieks concept en ongelukkigerwijs gaan mitswot en ethiek niet altijd samen.

Zelfs in mijn eigen familie zie ik hoe gedurende drie generaties ons gevoel voor de betekenis van de eerste regel van de Amida: אלהינו ואלהי אבותינו, “onze God en God van onze voorouders,” radicaal is veranderd. Van mijn chassidische voorouders in Probuszyna (voor de Litvaks: dit is in Galicia), via mijn bekrompen Long Island ouders naar mijn familie in Jeruzalem zijn wij zowel joods als theologisch meerdere transformaties ondergaan. Maar de laatste tijd voelt het alsof dingen sneller veranderen dan ik op dit moment kan bijhouden.

Ik kan mij herinneren dat toen de resultaten van het bevolkingsonderzoek onder de joodse bevolking van de US in 1990 gepubliceerd werden dit tot grote paniek leidde. Dit werkte heel positief voor mij als Hillel-directeur op de universiteitscampus omdat iedereen groots begon te investeren in Hillel. Velen investeerden in de hoop dat Hillel zou garanderen dat jonge joodse mensen elkaar zouden vinden, zouden trouwen en meer joodse mensen zouden creëren. Maar wij ontdekten al snel dat zo werkt het niet.

Wij ontdekten dat als ons enige agendapunt was om Joden met Joden te laten trouwen, wij ons doel volledig voorbij schoten. In die periode vroeg ik mij altijd af hoe het kwam dat nerveuse ouders verwachtten dat ik als Hillel-rabbijn het maken van afspraken van hun kinderen met niet-Joden zou kunnen verijdelen. Werd van mij verwacht dat ik de slaapzaal deur zou intrappen en roepen: “Laat dat Ierse katholieke grietje los, goed zo, ik ben een Hillel-rabbijn, kom maar met mij mee, meisje.” Wat ik geleerd heb van mijn leraar Michael Brooks is dat het doel niet was jonge mensen zo ver te krijgen dat zij met iemand zouden trouwen die een joodse moeder heeft, zodat wij konden doorgaan met het krijgen van halachisch joodse kinderen. Het doel moet zijn een cultuur te creëren die zo verleidelijk en onweerstaanbaar is, dat de vraag of men wel of niet tot dit volk wil blijven behoren nooit ontstaat.

Dit brengt mij nu weer terug naar Chelsea Clintons huwelijk. Het schijnt dat de boodschap die van dit huwelijk uitging een heel krachtige westerse Amerikaans/ liberale boodschap was. Je hoeft niet te kiezen tussen de ene cultuur boven de andere. Je kunt ze alle twee hebben! Het Chelsea Clinton huwelijk had een choepa, een ketoeba, de bruidegom Marc Mezvinsky droeg een kippa en een talliet en een Reform rabbijn voltrok het huwelijk. Hoewel - de rabbijn voltrok het huwelijk samen met een dominee, de bruid was niet joods en het vond plaats op Sjabbat!

De meeste Joden buiten Israël leven in open, pluriforme, multiculturele samenlevingen die niet joods zijn. Dat er zulke samenlevingen zijn is voor zover ik weet een goede zaak. De ervaring leert echter dat zo lang als wij Joden in deze gemeenschappen leven en een significante minderheid daarin zijn, wij zullen doorgaan mensen die niet joods zijn te ontmoeten, verliefd op ze worden en met ze trouwen.. Ik heb lang geleden geleerd, dat handen wringen totale verspilling van tijd is. De oplossing is op de best mogelijke wijze les geven in Tora en om gemeenschappen met inhoud van betekenis te bouwen. Maar dit huwelijk gooide mij in een loop-de-loop want de boodschap die hier gegeven werd, was waarom “joods” zijn als je ook “Joodsachtig” kunt zijn? Toen ik rabbi Jim Ponet onder die choepa zag staan, voelde ik geen grote drang te (ver-)oordelen,

maar voelde ik mij meer als Tevje, de melkboer uit het Anatevka-verhaal van Sjolom Aleichem:
“hoe ver kan ik buigen voor ik breek?”